

Handläggare: Rebecka Strandberg
Telefon: 08-508 18 122

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2009-04-23

Lag om valfrihet – tillämpning i Stockholm stads äldreomsorg

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Ingrid Friberg
avdelningschef

Sammanfattning

Stadsledningskontoret föreslår justeringar i stadens sätt att hantera ramavtal inom äldreomsorgen för att anpassa förfarandet till den nya lagen om valfrihetssystem (LOV). Förslagen innebär att stadsdirektören får ansvar för att ta fram förfrågningsunderlag, annonsera, godkänna leverantörer och förvalta avtal. Den nya lagen kräver att staden har ett ickevalsalternativ för de brukare som inte vill välja utförare. Enligt förslaget ska ickevalsalternativ och akuthjälp för hemtjänst utses genom en särskild upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU).

Förvaltningen instämmer i stort i förslaget, men menar att det är viktigt att ytterligare utreda frågan om hur ickevalsalternativet inom hemtjänsten ska utses samt att säkerställa att kunderna får aktuell information om leverantörerna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldre.

Bakgrund

Den 1 januari 2009 trädde en ny lag om valfrihetssystem (LOV) i kraft i Sverige. Lagen är avsedd att fungera som ett frivilligt verktyg för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva verksamhet som drivs i egen regi för att därigenom överlåta valet av utförare till brukaren. Lagen utgör ett alternativ till lagen om offentlig upphandling (LOU) och kan tillämpas på bland annat omsorgs- och stödverksamhet för äldre och för personer med funktionsnedsättning samt på hälso- och sjukvårdstjänster.

Stadsledningskontoret har utarbetat ett förslag till justeringar i stadens sätt att hantera ramavtal inom äldreomsorgen som anpassar förfarandet till den nya lagen om valfrihetssystem. Förslaget har remitterats till stadsdelsnämnden för yttrande senast den 24 april.

Remissen i sammanfattning

Stockholms stad har redan idag valfrihetssystem inom hemtjänst och vård- och omsorgsboenden för äldre. Den nya lagen om valfrihetssystem medger vissa förenklingar för såväl staden som leverantörer och stadsledningskontoret menar att staden därför bör överväga att nyttja de möjligheter som den nya lagen ger. Till stora delar kan staden fortsätta att arbeta med samma organisation och samma rutiner som tidigare men i vissa delar behöver justeringar göras. I remissen föreslår stadsledningskontoret justeringar i stadens sätt att hantera ramavtal inom äldreomsorgen för att anpassa förfarandet till den nya lagstiftningen. Förslagen innebär att stadsdirektören får ansvar för att ta fram förfrågningsunderlag, annonsera, godkänna leverantörer och förvalta avtal.

För att kunna hantera ansökningar och information om godkända leverantörer föreslår stadsledningskontoret att staden beslutar om nya leverantörer vid fastställda tidpunkter under året. Kontoret föreslår att avtalstiden sätts till ett år med möjlighet till sammanlagt tre års förlängning utan att en ny ansökan behöver lämnas in. När ett avtal löper ut, eller om en leverantör inte blir godkänd, har leverantören alltid möjlighet att ansöka på nytt. Stadsdirektören föreslås få besluta om vilka dessa beslutstillfällen bör vara men de ska dock inte vara färre än fyra per år och de ska vara utspridda över året.

En av de större förändringar som inträder i samband med LOV-systemet är att staden kommer att ha en mängd leverantörer med olika avtalstider beroende på när de kommer in i systemet. För att veta vilka leverantörer som finns, när deras avtal

löper ut och när de behöver förlängas föreslår stadsledningskontoret att ett administrativt stödsystem tas fram. När nya utförare får möjlighet att komma in i valfrihetssystemet vid ett flertal tillfällen under året är det viktigt att staden har rutiner för att uppdatera informationen i "Jämför service" så att denna alltid är aktuell. Stadsledningskontoret föreslår att stadsdirektören får ansvar för att uppdatera informationen när nya utförare kommer in i systemet eller när några faller ifrån och att detta kopplas till det administrativa stödsystemet. Nya rutiner behöver utarbetas om hur kunden ska informeras om en leverantör blir utesluten ur systemet eller väljer att träda ur.

Den nya lagen kräver att staden har ett ickevalsalternativ för de brukare som inte vill välja utförare. Staden har idag inget ickevalsalternativ i sitt valfrihetssystem. Biståndsbedömaren lotsar alltid den äldre fram till ett val. Det finns en risk att ett uttalat ickevalsalternativ leder till att färre gör ett aktivt val. Det bör vara stadens ambition att den absoluta merparten av de äldre gör ett aktivt val med stöd av biståndshandläggaren. Icke desto mindre måste ett ickevalsalternativ finnas. Enligt propositionen "LOV att välja – Lag Om Valfrihetssystem" (SOU 2008:15) ska det finnas ett i förväg bestämt, kvalitativt fullgott alternativ för den som inte kan eller vill göra ett val. Det framgår också av texten i propositionen att ickevalsalternativet ska vara konkurrensneutralt.

Stadsledningskontoret föreslår olika lösningar för ickevalsalternativet för hemtjänst och ledsagning samt enstaka platser inom särskilda boenden. I det senare fallet föreslås ickevalsalternativet utses genom närhetsprincipen. Det boende som ligger närmast den äldres nuvarande bostad bör vara ickevalsalternativ, oavsett regiform (privat, entreprenad, kommunalt). I det förra fallet, hemtjänst och ledsagning, är närhetsprincipen inte tillämplig. I detta fall bör en särskild upphandling enligt LOU göras för att utse ett ickevalsalternativ. I samma upphandling kan också "akuttjänster" upphandlas. I vissa fall får den äldre ett akut behov av hemtjänst innan ett val hunnit göras. Det bör då finnas en särskilt utsedd utförare som tillgodoser dessa behov de första dagarna fram tills den valda leverantören påbörjar sina insatser.

För att ge möjlighet för mindre aktörer att delta i en sådan upphandling, och för att säkerställa att det blir en ekonomisk bärighet i uppdraget, bör upphandlingen paketeras i mindre geografiska områden, t ex stadsdelsområden. De leverantörer som deltar i denna upphandling kan också ansöka om att bli godkända enligt LOV. För att möjliggöra detta är det viktigt att kraven så långt som möjligt är desamma i båda fallen.

För att behålla en hög grad av aktiva val bör de berörda uppmuntras att förbereda sitt val i god tid genom att sätta sig in i de alternativ som finns innan en akut situation uppstår. Staden bör betona detta i sin information till invånarna.

I de upphandlingar som görs idag ryms hemtjänst och ledsagning inom ett förfrågningsunderlag medan enstaka platser är en separat upphandling. Detta bör vara en rimlig uppdelning även fortsättningsvis.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till att stadsdirektören får ansvar för att genomföra de justeringar som krävs i förfrågningsunderlag och arbetsprocesser för att staden ska använda LOV.

Förvaltningen instämmer vidare i förslaget att ta fram ett administrativt stödsystem för att underlätta överblicken över vilka leverantörer som finns, när deras avtal löper ut och när de behöver förlängas. Enligt förslaget ska beslutstillfällena inte vara färre än fyra per år och vara utspridda över året. Förvaltningen tycker att det är positivt med fastställda beslutstillfällen under året, men menar att det vore tillräckligt med två tillfällen per år för att underlätta administreringen i systemet samt säkerställa att kunderna får aktuell information om de nya leverantörerna. Förvaltningen betonar vikten av aktuell information till kunderna och instämmer i förslaget att rutiner behöver utarbetas om hur kunden ska informeras om en leverantör blir utesluten ur systemet eller väljer att träda ur.

Förvaltningen menar att uppföljningen av de nya leverantörerna är mycket viktig och är positiv till förslaget att utveckla arbetet med uppföljning av de leverantörer som godkänns enligt LOV.

Den nya lagen kräver ett ickevalsalternativ för de brukare som inte vill välja utförare. Förvaltningen instämmer i stadsledningskontorets påpekande om att det finns en risk för att ett uttalat ickevalsalternativ leder till att färre gör ett aktivt val. I remissen föreslås att ickevalsalternativet för enstaka platser inom särskilda boenden utses genom närhetsprincipen. Förvaltningen vill här betona vikten av att ickevalsalternativet även har en passande inriktning för den äldre.

Ickevalsalternativet gällande hemtjänst och ledsagning bör enligt förslaget utses genom en särskild upphandling enligt lagen om offentlig upphandling. Förvaltningen menar att det är viktigt att ytterligare utreda vad ickevalsalternativet inom hemtjänsten innebär och att det tydligt bör framgå att ickevalsalternativet inte frångår kommunen det yttersta ansvaret.

Enligt förslaget får leverantörer möjlighet att komma in i valfrihetssystemet vid ett flertal tillfällen under året. Förvaltningen vill uppmärksamma svårigheten för äldre personer att förbereda sitt val i god tid i och med att utbudet av leverantörer kommer att variera över tid.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Stadsledningskontorets förslag avseende Lag om valfrihet – tillämpning i Stockholms stads äldreomsorg